

Naslagwerk Sportief Verbinden WK Shorttrack

15 maart 2024

#wewinnenveelmetsport

met medewerking van Kenniscentrum Sport & Bewegen

Over Sportief Verbinden

Sportief Verbinden is een platform waar de sport van nu inspireert om met sport en sportief bewegen in 2032 het sportiefste land en in 2040 het gezondste land te zijn. Sportief verbinden is een samenwerking tussen NOC*NSF, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS).

Sportief Verbinden is hét platform bij topevenementen en grote sportevenementen in Nederland waar politiek,

bestuurlijk en maatschappelijk Nederland elkaar ontmoet, verbindt en inspireert met en voor de sport. Eerdere edities vonden plaats voorafgaand aan de kwalificatiewedstrijd voetbal Nederland-Frankrijk en voorafgaand aan het tennistoernooi ABN Amro Open.

Voor meer informatie over Sportief Verbinden ga je naar de website van [Sportief Verbinden](#).

Een duurzame toekomst voor de sport

De sport heeft impact op de aarde. Door de plekken waar we sporten, hoe we daar komen, de spullen die we gebruiken en de energie die we daar verbruiken. Los van de maatschappelijke verplichting om een bijdrage te leveren aan duurzame oplossingen, heeft klimaatverandering ook impact op hoe we sporten. Van extra pauzes vanwege de hitte tot afgelaste wedstrijden vanwege overstromde velden. Op vrijdag 15 maart 2024 vond Sportief Verbinden 'Een duurzame toekomst voor de sport' plaats. 210 bestuurders en beslissers uit de sport en duurzaamheidshoek kwamen bijeen om te discussiëren en kennis uit te wisselen over duurzaamheid in de sport.

Het klimaat heeft een negatieve impact op de sport en de sport een negatieve op het klimaat. In de afgelopen honderd jaar is de kans op een Elfstedentocht gedaald van eens in de vijf jaar, naar eens in de twaalf jaar en als de opwarming aanhoudt zal dit eens in twintig jaar worden. De sportsector moet verduurzamen om sporten nu en in de toekomst mogelijk te houden. Er gebeurt al veel, maar het kan groter, sneller en beter. Daarom was de centrale vraagstelling van de dag: 'wat is nodig voor de volgende stap in de verduurzaming van de sport?'

Naast de negatieve effecten van het klimaat, heeft de sportsector ook te maken met de stijgende energieprijzen. Ook hiervoor is verduurzaming nodig zodat sportverenigingen en ondernemende sportaanbieders deze kosten niet hoeven door te rekenen aan hun leden en klanten. Mensen met een krappe beurs sporten vaak al minder en wanneer de contributie stijgt is de uitstroom onder die groep het grootst. Daarbij hebben sportclubs ook gelimiteerde middelen om te verduurzamen en zijn ze vaak afhankelijk van subsidies bij de verduurzaming van hun accommodaties. Je kan immers niet groen doen als je rood staat.

Genoeg aanleiding om met elkaar door te praten over een duurzame toekomst van de sport. Dit gebeurde plenair op het hoofdpodium en over specifieke onderwerpen in drie deelsessies.

Deelsessie 1: Verduurzamen van (geëxploiteerde) sportaccommodaties

In 2018 heeft de Nederlandse sportsector de Routekaart Duurzame Sport getekend om zich gezamenlijk in te zetten voor een duurzaam sportlandschap ([klik hier voor meer info](#)). Het verduurzamen van sportaccommodaties is een cruciale stap in het creëren van een duurzamere sportomgeving. Tijdens deze editie van Sportief Verbinden was het hoog tijd om de balans op te maken: waar staan we na 4 jaar Routekaart Duurzame Sport? En gaan we als sportsector de 55% reductie CO2-uitstoot in 2030 halen? In een interactieve sessie onder leiding van Lodewijk Klootwijk, directeur-bestuurder Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS), stond de verduurzaming van, al dan niet geëxploiteerde, sportaccommodaties centraal. Met oog voor de uitdagingen waar sportaanbieders tegenaan lopen die het verduurzamen van hun accommodaties juist bemoeilijken én de rol die de gemeente hierin kan spelen om het verduurzamen betaalbaar te maken voor sportaanbieders en haar sporters.

Online tool voor de verduurzaming van de sport

Claire den Hertog van CFP Green Buildings beet het spits af door te vertellen over Sport NL Groen, de online verduurzamingstool voor sportaccommodaties ([klik hier voor meer info](#)). Dit is op initiatief van de Routekaart ontwikkeld om alle sportclubs, gemeenten en ondernemende sportaanbieders te helpen verduurzamen. Hoewel er vooruitgang is geboekt met ruim 5500 sportaanbieders die inmiddels gebruik maken van het verduurzamingstraject via Sport NL Groen, zijn veel clubs door financiële zorgen terughoudend om te investeren in duurzaamheid. Eenvoudige aanpassingen zijn vaak wel doorgevoerd zoals bijvoorbeeld ledverlichting. Grote investeringen zoals de aanschaf van warmtepompen blijven achter.

Van gedragsaanpassing tot langetermijninvestering

Directeur van Optisport Michel Kouwenhoven besprak vervolgens de uitdagingen en kansen op het gebied van verduurzaming vanuit het perspectief van de ondernemende sportaanbieder. Een focus op kostenbesparing heeft bij Optisport geleid tot initiatieven zoals energiebesparende maatregelen (door processen beter in te regelen maar ook bijvoorbeeld speciale warm-waterdagen) en gedragsverandering bij personeel en bezoekers. Financiële beperkingen maken langetermijninvesteringen op het gebied van verduurzaming echter moeilijk. Veel ondernemers zijn geen eigenaar van de sportaccommodatie, afhankelijk van de verhurende partij en kijken bij mogelijke investeringen dan ook naar de duur van het huurcontract. Kan je de investering in die periode wel terugverdienen? Bovendien komen ondernemers niet in aanmerking voor de BOSA-regeling. Banken verstrekken ook nauwelijks leningen voor dergelijke trajecten. Als ze dat al doen, dan is de rente te hoog om het aantrekkelijk te maken. Een collectieve aanpak met gemeenten is onmisbaar om de volgende noodzakelijke stappen te kunnen zetten om de beoogde CO2-reductie met elkaar te bereiken.

Alles in eigen beheer goud waard

Tot slot gaf Marijn Eggen van Sportbedrijf Rotterdam inzicht in de voortgang en voorbeelden van de verduurzaming in de sport in de gemeente Rotterdam. Sportbedrijf Rotterdam exploiteert en beheert bijna alle sportvoorzieningen in Rotterdam, waarbij de gemeente 100% aandeelhouder is. Dit blijkt goud waard: ze beschikken over armslag én slagkracht om te investeren in duurzaamheid. Er zijn schaalvoordelen met zoveel accommodaties in dezelfde gemeente, waarbij met budgetten geschoven kan worden.

Deelsessie 2: Verduurzaming van de sport als kans voor de buurt

In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) ([klik hier voor meer info](#)) is de kabinetsvisie voor het klimaatneutrale energiesysteem tot 2050 uitgewerkt. Ook de sportsector kan daar niet meer omheen: energiebesparing, uitfasering fossiele brandstoffen, duurzame opwek, opslag, netcongestie, flexibiliteit in aanbod en vraag. Daarbij heeft de energiecrisis het gevoel van urgentie bij sportverenigingen enorm versterkt om te veranderen. Waar het huidige energiesysteem (nog) is ingericht vanuit het principe van éénrichtingsverkeer van een centrale bron richting de daarop aangesloten afnemers, moet er de komende jaren toegewerkt worden naar een systeem waarbij vraag en aanbod flexibel zijn en een afnemer ook als bron van energie kan fungeren. Maar waar moet je beginnen? Vanzelfsprekend zijn er gebouw gebonden maatregelen waarmee het energieverbruik gereduceerd kan worden. Maar om in de toekomst vraag en aanbod in een accommodatie en haar omgeving beter op elkaar af te stemmen is technologie en data-uitwisseling noodzakelijk. Technologie die al veelvuldig aanwezig is, maar nog niet altijd voor deze toepassingen ingezet wordt. Door nauwkeurig te monitoren, kan er ook een voorspelling gedaan worden wat de vraag of eventueel overschot is binnen een accommodaties.

Voorbeelden hiervan zijn al enkele zwembaden en ijsbanen. Dit soort sportaccommodaties worden veelal bestempeld als grootverbruikers van energie. Dit is ook niet zo vreemd als er gekeken wordt naar hoeveel energie er nodig is voor het koelen of verwarmen van water. Waarbij in het verleden bijvoorbeeld de warmte letterlijk via de schoorsteen in de lucht terecht kwam wordt er nu gebouw gebonden nagedacht. Denk bijvoorbeeld aan Thialf met een batterijoplossing om de zomerse opbrengst van de PV-panelen in de winter te gebruiken. Of een uitbreiding van functies binnen hetzelfde complex.

Zo heeft Leiden het zwembad en een kleinere ijsbaan gecombineerd waarbij de warmte die vrijkomt door de koelmachines gebruik wordt om het zwemwater te verwarmen. In Alkmaar is nog veel verder gekeken, waarbij omliggende gebouwen gebruik maken van de vrijgekomen warmte. Zo wordt de warmte van de ijsbaan tot enkele honderden meters verderop gebruikt om andere gebouwen te verwarmen die behoefte hebben aan warmte wanneer er een overschot aan warmte is op de ijsbaan. Ook voor een optimale benutting van zelf opgewekte stroom is het nodig om verder dan het gebouw of de sportaccommodatie te kijken.

Om deze voorbeelden op grotere schaal te realiseren kwam in de sessie naar voren dat nieuwe wetgeving noodzakelijk is. Gemeenten willen graag, maar de huidige wetgeving staan dergelijke oplossingsrichtingen momenteel nog in de weg. Inzicht in vraag en aanbod van de energiestromen van sportaccommodaties op verschillende momenten van de dag of het seizoen ontbreekt vaak nog, maar is wel nodig voor goede planvorming. Die stap naar beter inzicht en nauwkeuriger monitoring kan nu al gezet worden.

Deelsessie 3: Duurzame mobiliteit in sport

Eén van de grootste manieren waarop we als sport impact hebben op het klimaat is het reisgedrag. We zien eigenlijk een paradox in de sport dat we enerzijds graag mensen bij elkaar brengen en laten komen om te sporten en dat anderzijds ons reisgedrag voor een forse negatieve impact zorgt door de CO₂-uitstoot. In deze deelsessie is besproken wat nodig is en kan, om de mobiliteit in de sport zodanig te veranderen dat we naar een duurzame sport gaan.

Wist u dat professioneel wielrennen 7x vervuilender is dan de formule 1? Dit feit werd ingebracht door Edwin Gulickx, oprichter van BEAT Cycling Club en inleider bij deze sessie. Dit professioneel wielerteam laat zien dat verduurzamen van de mobiliteit van sport prima mogelijk is door bijvoorbeeld verplaatsingen naar trainingsstages of wedstrijden met de trein te doen ([klik hier voor een voorbeeld](#)). Maar ook door het inzetten van een elektrische volgwagen tijdens de koers. Het vraagt wat aanpassingen en extra planning, maar het is niet onmogelijk. Met dit inspirerende voorbeeld in het achterhoofd werd met de zaal een discussie opgestart om te zien waar kansen in de sport liggen en welke rol voor wie daarbij is weggelegd.

Al snel werd gekeken naar (meer) fietsen als één van de oplossingen voor duurzame mobiliteit. Er worden immers veel onnodige autokilometers gemaakt, wat ook is aangetoond door een onderzoek uitgevoerd door Arcadis in opdracht van NOC*NSF ([klik hier voor meer info](#)). Zo is berekend dat de uitstoot van al het sportverkeer vergelijkbaar is met die van een stad als Amersfoort. De impact die we samen als sportsector kunnen maken is dus heel groot.

Om een bijdrage te leveren in het verduurzamen van mobiliteit heeft de KNVB de campagne Volle bak gestart, een positieve manier om carpoolen aan te prijzen. Ook heeft de voetbalbond gekeken naar het verbeteren van speelschema's, waardoor dichterbij huis gespeeld kan worden of zelfs met de fiets naar een uitwedstrijd gereden kan worden. Ook wordt vanuit sport steeds vaker gestimuleerd om samen rijden naar (top)sportevenementen.

Gemeenten werd vooral een rol toebedeeld als het gaat over het verbeteren van de fietsinfrastructuur en de bereikbaarheid van sportaccommodaties. Geef fietsers voorrang in het verkeer en creëer veilige routes van- en naar de accommodaties. Dat is soms lastiger dan wellicht op het eerste geval lijkt, blijkt uit een voorbeeld van een sportpark dat op een bezwaar van een natuurorganisatie stuitte bij de aanleg van verlichting op een route door het bos. Ook werd vanuit gemeenten aangegeven dat je bij sport vaak te maken hebt met incidentele pieken bij clubs. Hier kun je moeilijk de openbare weg op inrichten met fietsvriendelijke maatregelen.

Ook het plaatsen van laadpalen bij sportverenigingen stuit nogal eens op drempels. De vorderingen die de KNVB op dit punt maakt zijn helaas nog minimaal. Vooral het vraagstuk bij wie moet je je melden en wie gaat waarover, is vaak een eerste grote drempel voor sportverenigingen.

Een ander belangrijk aandachtspunt is het aanspreken op gedrag. Dit wordt alleen als moeilijk ervaren. Zeker wanneer overheden maatregelen voor duurzame mobiliteit gaan initiëren, wordt dit vaak als betuttelend beschouwd (een zogenoemde 'linkse hobby'). Als dit vanuit sportbonden gebeurt is dit sentiment er niet of minder. Iedereen is het er wel over eens dat sport prima als platform kan dienen om duurzame mobiliteit te stimuleren. Er zijn namelijk 10 miljoen sporters in Nederland.

Tot slot, out-of-the-box: Gratis openbaar vervoer naar zwembad overdag? Elk jaar een groene zaterdag? Op deduurzamesportbeweging.nl vindt u meer informatie over het verduurzamen van mobiliteit in sport.

Samen werken aan een duurzame toekomst voor de sport

Plenair werd, voor en na de deelsessies, onder leiding van Sofie van den Enk gesproken over een duurzame toekomst voor de sport. Marc van den Tweel (algemeen directeur NOC*NSF) en Faouzi Achbar (Wethouder Sport, gemeente Rotterdam) openden deze versie van Sportief Verbinden. Zij benadrukten het belang van de verduurzaming van de sport om te kunnen blijven sporten. Daarbij werd ook aandacht gevraagd voor het betaalbaar houden van de sport. Kees Vendrik, voorzitter van het Nationaal Klimaatplatform, lichtte de uitkomsten van de ochtendsessie van het Nationaal Klimaatplatform toe. In het begin van de zomer komt het Nationaal Klimaatplatform met een advies voor de versnelling van de verduurzaming van de sport in Nederland. Natuurlijk werd ook nog even stil gestaan bij de actualiteit. De voor verduurzaming belangrijke subsidieregeling BOSA blijkt voor 2024 al bijna leeg te zijn. Het was duidelijk dat er grote behoefte is aan een structurele oplossing voor de financiering van de BOSA.

Rubert Konijn, Manager Klimaat Portefeuille van het KNMI, liet in zijn inleiding zien dat de klimaatverandering nu al impact heeft op de sport en dat dit in de toekomst alleen nog maar zal toenemen. Wat dit betekent voor de sporter liet hij zien door de Wet Bulb Globe Temperature (WBGT). Een belangrijke methode om te bepalen of sporten in extreme weersituaties nog gezond is. Ook pleitte hij voor een Climate Impact Case voor de sport in Nederland. van een stad als Amersfoort. De impact die we samen als sportsector kunnen maken is dus heel groot.

Is de sport dan nog niet in beweging gekomen? Ja zeker wel! Herman de Haan, directeur-bestuurder van de Koninklijke Nederlandse Schaatsrijdersbond, vertelde wat er nu al wordt gedaan. Schaatsen is een sport die al snel de impact merkt van klimaatverandering: minder natuurijs en meer kosten voor ijsbanen. De bond kijkt nadrukkelijk naar manieren om te verduurzamen zoals bij diverse ijsbanen en bijvoorbeeld ook bij het WK Shorttrack in Ahoy. En samen met een aantal andere directeuren van sportbonden zijn ze met NOC*NSF en de TU Delft een Leadership Program gestart voor de verduurzaming van de sport.

Tijdens een plenair gesprek tussen met onder andere een bestuurder van een voetbalvereniging, sportondernemer en een wethouders sport & duurzaamheid bleek dat er veel goede initiatieven zijn. Sportaanbieders op het podium hadden het kenmerk van gewoon-doen. Maar steun van overheden, vooral gemeenten, voor sportverenigingen en -ondernemers bleek belangrijk. Maar dan graag wel met minder bureaucratie dan nu. Dion Huidekooper, voorzitter van de Jonge Klimaatbeweging, was de hele dag gast bij Sportief Verbinden. Hij gaf de zaal onder andere mee dat de sport en zeker topsporters een belangrijk voorbeeld kunnen zijn in de verduurzaming.

De bijeenkomst werd afgesloten door André Cats, directeur Topsport bij NOC*NSF. TeamNL wil zo duurzaam mogelijk naar Parijs. Hij lichtte toe hoe dit wordt aangepakt en hoe de balans wordt gezocht tussen topsportprestaties en duurzaamheid. Deze balans maakt dat een uitzending helaas altijd nog negatieve impact zal hebben. Dat duurzaamheid ook bij andere topsportevenementen belangrijk is, bleek bij de voorbeschuiving op het WK Shorttrack. Toegelicht werd dat In Ahoy de meest duurzame tijdelijke ijsvloer is neergelegd.

